

Yalnız taş duvar olmaz

Tut Pekmezi

Tutlular Yardımlaşma Derneği / İsviçre
Mart 2002 Sayı 12

Tutlular Eğlence Gecesi / 23 Mart 2002

Değerli Okuyucu,

Tut Pekmezi'nin bu sayısı da yine dopdolu. Ama yine de her zaman yaptığımız gibi, kısaca bir göz atalım bu sayımızın da konularına.

Abuzer Demir, Fransa'dan gönderdiği mektupla hem bizi cesaretlendirdi, hem de gönderdiği sözcüklerle bu sayımızda da 'Tutçası-Türkçesi' sayfasının oluşumuna katkıda bulundu. Abuzer Hoca mektubunda Tut'un Hasanlarını da sayıyor. Böylelikle Tut'un Hasanları da kayda geçmiş oluyor.

Abuzer Hoca'ya teşekkür ediyor ve yeni yazılar bekliyoruz.

Hamza Demir, İsveç'ten gönderdiği bir yazıyla katılıyor Tut Pekmezi'nin bu sayısına. H. Demir bu tatlı yazısında bir de ilginç ve önemli öneride bulunuyor.

H. Demir'in önerisinin gerekli yankıyı bulmasını, gerekli tartışmanın yapılmasını ve kısa zamanda somut adımların atılmasını umut ediyoruz. Tut Pekmezi'nin sayfalarının, H. Demir'in önerisini tartışmak isteyenlere açık olduğunu belirtelim.

H. Demir'den de hem bu önerisi konusunda, hem de başka konularda ki yazılarını bekliyoruz.

...nın doğuma katılmıyor. Geceye katılımın yüksekliği ve gece boyunca sergilenen eğlencenin düzeyi ve coşkusu, gerek gece öncesindeki hazırlıklar sırasında, gerekse de gece boyunca gösterilen çalışkanlık bu saptamanın göstergesi sayılmalıdır.

Tut Pekmezi'nin bundan sonraki sayısı Haziran 2002'nin sonunda yayımlanacaktır. Yayımlanmasını istediğiniz yazılarınızı mümkünse haziran ortasına kadar ve okunaklı bir şekilde bize ulaştırmanızı bekliyoruz.

Tut pekmezi gibi şirin günler geçirmeniz dileklerimizle...

Tut Pekmezi

Mehmet Yılmaz, derlediği fıkralarla Güldün sayfasının bu sayımızda da oluşmasını sağladı.

Umarız hem güler hem düşünürsünüz onları okurken.

Tut Pekmezi'nin bu sayısında, Tutlular Yardımlaşma Derneği'nin üyelerinin de bir listesini yayımlıyoruz.

Böylelikle bir yandan, "Ne kadar üyeniz var?" şeklindeki soruları yanıtlamış, bir yandan da tarihe bir not düşmüş oluyoruz.

Mustafa Yoğurtçu'da eski düğünlere ilişkin kimi kısa anımsatmalarda bulunuyor. Sizler o kısa anımsatmalar sayesinde anılarınızı tazeleyip, geçmişe yolculuklar yapabilirsiniz.

Değerli Okuyucu,

Tut Pekmezi'nin bu sayısında, Tutlular Yardımlaşma Derneği'nin 23 Mart 2002 tarihinde düzenlemiş olduğu geleneksel eğlence gecesinden bazı fotoğraflar da bulacaksınız.

Tutluların senede bir kez düzenledikleri bu eğlence gecesi gerçekten gelenek haline geldi, Tutlular Eğlence Gecesi. bütün Tut-

Mehmet Karakuş, iki kısa söyleşi yaptı bu sayıda. Bu kısa söyleşilerden birisi Habip Ünal ile. H. Ünal kısaca, yaşam öyküsünü ve kimi düşüncelerini anlatıyor.

İkinci söyleşi ise eski kurban bayramları konusunda. Ali Gündoğdu, Tut'un eski kurban bayramları üzerine kısa gözlemlerini ve yaşadıklarını anlatıyor.

Mehmet Karakuş, yaptığı bu iki kısa söyleşiden başka, "tutseverlik-yurtseverlik ile yaşamak-oturmak" sözcüklerinin kendisinde neleri çağrıştırdığını da okuyucularla paylaşıyor.

Ayrıca bir şiir denemesi de var bu sayıda M. Karakuş'un.

Tut'ta Yitip Gidenler ve Yeni Gelenler

Babamın kuşağıyla bir dönem, bir yaşam tarzı kayboluyor. Belki de Tut'un kurulduğundan bu yana süren (500 yıl) bir kültür: kerpiçten yapılmış küçük bostan ve köy evleri, ev sıvama, dam loğlama, heykat heykat hengilgoz iki sıçan biri boz, il pil pilmeden, cindi-dışbudak-galles, kızları başçatlasın, şahre (şehir) dökme, bayramlarda iki cep dolusu şeker toplama, iki nar bir gozalakla hasta görme, düğünlerde arep oyunu, paylaşılan yoksulluk, Urfa'da tut değişme, Adana'da ırgatlık, büyüklerin kararlaştırıldığı evlilik, yerleşik ve büyük ailenin içindeki sigortalı ihtiyarlık...

Kerpiçten evlerin yerini beton evler, heykaldın yerini televizyondaki pembe diziler-çizgi filimler, cindinin yerini bilgisayar oyunları aldı. Bayram şekerini artık köylüklü çocuklar topluyor, dedi Ayşe bacım. Düğünleri müzik grupları yapıyor çoktandır. Urfa-Adana yerine Mersin'e veya İsviçre'ye gidiliyor ekme parası için.

Bütün bu değişiklikler iyi mi kötü mü, tartışılabilir. Ama iyi ama kötü birinin (eskinin) yerini diğeri (yeni) alıyor. Ya büyük ailenin içinde halledilen yaşlı bakımının yerini ne alıyor. Bir tarafı Mersin'e bir tarafı İsviçre'ye dağılmış ailenin kenarına savrulan ihtiyara kim bakıyor, nasıl bakıyor?

Değişim Tut'a özgü değil, değişim her yerde her zaman var. Avrupa da bu değişimi toplum olarak yaşamış. Onlar, sanayi öncesi ailenin yaptığı yaşlısına bakım işini, sanayileşmeden sonra sosyal devleti kurarak ona devretmişler. Tabii ki bu iş kolay ve birdenbire olmamış. Talep edilmiş, kafa yorulmuş, denenmiş. Ama sonunda eskinin yerine yenisi konmuş. Ne yazık ki memleketimizde bu mesele halen çözülmedi. Ne devlet, ne belediye, ne de bizler (kişiler, dernekler, vakıflar, kooperatifler) bir adım atmış değiliz. Bütün ihtiyarlarımız, bakıma muhtaçlarımız ortada mı kalıyor? Hayır ama gel de bakıma muhtaçlara ve onlara bakanlara sor!

Her yaşlı yaşamının son dönemini, ortalarda kalmadan, zaruri bakım ihtiyaçları az çok karşılanarak, memleketinde; doğup-büyüdüğü, belki de bütün ömrünü geçirdiği yerde geçirmek ister. Yaşlımın yakınlarına gelince; her evlat (istisnalar hariç) ana-babasına onların son günlerinde bakmak ister. Ama imkanı varsa, ama

kendi yaşamını-aile düzenini alt-üst etmeden. Bu da her zaman mümkün olmaz. İsviçre'de yaşayan bir evlat istese bile Tut'taki anasina-babasına ne kadar bakabilir? Onların günlük ihtiyaçlarını nasıl karşılayabilir? Yalnızca maddi destek her zaman yeterli olmaz. Birilerinin onları günlük yedirmesi, içirmesi ve temizlemesi gerekiyor. Hepimizin yaşlısı var ve hepimiz yaşlanacağız (eğer yaşarsak).

Bu soruna devlet ve belediye bir çare bulmuyorsa bizlerin bulması lazım, elbette onların desteğini alarak. Nasıl yapabiliriz bunu? Benim hazır bir projem yok. Ama bir şey ihtiyaç ise ve tartışılır ise mutlaka çare de bulunur. O zaman bir tartışma açarak başlayabiliriz işe. Mersin'de, Tut'ta, Tutlunun olduğu her yerde, değişik biçimlerde (ilgilenen kişilerle dergide, derneklere, belediyede, internette...) tartışabiliriz. Bu konuyla ilgili her türlü düşüncelerimizi rahatlıkla söylemeli ve yazmalıyız. Böyle birşey gerçekten ihtiyaç mı, kimlerle nasıl başlanabilir, nasıl parasal kaynak bulunur, belediye ve devletin diğer kurumları nasıl katkı yapar, Tut'un potansiyelleri nasıl harekete geçirilir? Bütün bunları tartışmalıyız.

Tut'ta böyle bir kurumun ilk adımları atılırken, pratik zorlukların yanında bazı tepkiler de gelebilir: "Ayıp değil mi, el ne der?" gibi. Bu tür tepkileri anlamak ama abartmamak gerekir. Çünkü doğru yapılan bir şeyin eleştirisi çoğu zaman hiçbirşey yapmayanlardan gelir. Hem ayıp olan, yaşlılarımıza elbirliğiyle yaratacağımız bir kurumun bakması değil, onların, hayatındaki son dönemlerini huzurlu ve güvenli bir şekilde geçirememeleridir.

Değişim, hayatı kolaylaştırıyorsa ve daha insancıl-daha güzel kılıyorsa iyidir. Böyle olmasını sağlaktaki çoğunlukla insanların kendi ellerindedir. Sadece yakınmakla hiçbirşeyi değiştiremeyeceğimiz ise ortada. Gelin değişime müdahale edelim. Yaşlımıza şimdiye kadar bakan büyük aile ortadan kalkıyorsa ve bunu hiçbir şekilde de engelleymeyeceksek, onun yerine ortaklaşa, yaşlılar için bir bakım evi kuralım.

Bu yazının böyle bir adımın başlangıcı olması dileğiyle.

Hamza Demir / 27.02.2002

Tutseverlik

"İnsanın yurdu neresidir?" diye sorsalar, ne dersiniz?
İnsanın yurdu, **doğduğu** yer midir?..
İnsanın yurdu, **doydduğu** yer midir?..
İnsanın yurdu, **oturduğu** yer midir?..
İnsanın yurdu, **yaşadığı** yer midir?..
Doğmak, doymak, oturmak, yaşamak nedir?..

Bir zaman, Türkiye'nin çok güzel, toprağından zenginlik ve bereket fişkıran bir kentindeki Tutluya, "**İşiniz iş işte, en güzel kentte yaşayıp gidiyorsunuz!**" demiştim de, bana, "**Biz burada yaşamıyoruz, biz burada oturuyoruz!**" demişti.
Demek ki 'yaşamak' ile 'oturmak' aynı değildi!..
Öyleyse neydi 'yaşamak'?
İnsan bir yerde otururken başka yerde yaşar mı?

Yine uzun yıllardır, Avrupa'nın hatırı sayılır, tarihin, kültürün ve adaletin harmanlandığı bir ülkesinde bulunan bir Tutlu da, bütün sohbetlerimizin, iki sözümlüzn birisinin Tut ve Tutlu üzerine olduğunu vurgulamak için, "**Yahu bizler yurtsever değil, tutsever olduk!**" demişti.
Aslında bu söylemiyle bir yandan 'oturmak' ile 'yaşamak' arasındaki ince ayrımı, bir yandan da tutseverliğin, yurtseverliğin somut bir işareti olduğunu anlatıyordu.
Bir bakıma tutseverlik, yurtseverliğin öteki adıydı!..
Bir bakıma yaşamak başka, oturmak başkaydı!..

Oturmak, başını sokacak iyi-kötü bir evin, iyi-kötü bir işin, iyi-kötü bir ekmeğın olması...
Yaşamak, büyümek, serpilip-gelişmek demek...
Yaşamak, büyüyüp, serpilip-gelişirken yemek-içmek demek...
Yaşamak, büyüyüp, serpilip-gelişirken yiyememek-içememek demek...
Yaşamak, hısm-akraba demek...
Yaşamak, ağlayıp-gülmek demek...
Yaşamak, konuşmak, türkü çalmak, ısıklık çalmak demek...
Yaşamak, oynamak, koşturmak, düşüp-kalkmak demek...
Yaşamak, sararmış kaysı koklamaktır...
Yaşamak, bir salkım üzüm koparmaktır...

Yaşamak, gelecek kaygısı demek...
Yaşamak, geleceği kurtmaya çalışmak demek...
Yaşamak, konu-konşu demek...
Yaşamak, yaşama ilişkin sesli düşünemektir her tehlikeye karşın...
Yaşamak, hatır-gönül, sevgi-saygı demek...
Yaşamak, kaygı ve umut demek...
Yaşamak, acıyı-sevinci, ekmeği-ekmeksizliği paylaşmak demek...
Yaşamak, oturduğun mahalleyi, köyü, kenti, yurdu paylaşmak demek...

Yıllar öncesinin Tut'u ve Tutlusu gözümün önüne geliyor...
Yıllar öncesinin daracık-çamurlu sokakları...
Sessiz ve acele adımlarla, ağlamaklı yüzlerle, sanki haberleşmişçesine aynı eve doğru yürüyener...
Avludan yükselen acı ve soğuk dumanlar...
Sonra ağıtlar, çığlıklar, gözyaşları...
Belliki bir kötü haber...

Yıllar öncesinin Tut'u ve Tutlusu gözümün önüne geliyor...
Yıllar öncesinin daracık-çamurlu sokakları...
Saçları taranmış, ağızları şeker kokulu çocuklar...
Büyük babalar, büyük analar, dayılar, amcalar, teyzeler, bibiler...
Öpülen kocaman kocaman eller...
Minicik avuçlara sıkıştırılan elli kuruş...
Barışmak, sevinç ve bayramcalık...
Belliki bir bayram...

Yıllar öncesinin Tut'u ve Tutlusu gözümün önüne geliyor...
Yıllar öncesinin daracık-çamurlu sokakları...
Çoluk-çocuk, kadın-erkek, yaşlı-genç...
Yüzler güleç, giysiler tiril tiril...
Duvaklı-duvaksız, atlı-katırlı gelinler...
Ön taraflarda bayrağı hediye bir bayraktar...
Kalabalıktan yükselen tanıdık, yanık bir ses: Kaşların karalıdır, gözleccin elalıdır...
Belliki bir düğün...

Yıllar öncesinin Tut'u ve Tutlusu gözümün önüne geliyor...
Daracık-dumanlı kahveler...
Şimdi haberler...
Çay satışı durdurmuş...
Oyunlar bırakılmış...
Belliki haberler memleket değerinde...

Peki paylaşıyor musunuz oturduğunuz mahalleyi, kenti, ülkeyi?..
Oturduğu yerde yaşayabilene ne mutlu...
Yaşadığı yerde oturabilene ne mutlu...
İnsanın oturduğu yerde yaşamaya çalışması ne zor!..
İnsanın yaşadığı yerde oturamaması ne acı!..

Mehmet Karakuş

Abizer DEMİR
25, Rue de la Capsulerie
93170- Bagnolet / FRANCE

PRIORITAIRE
PRIORITY

Tutlular Yardımlaşma Derneği

Postfach 570

8957

SCHLIEREN

SUISSE

Abizer Hoca'dan Mektup Var

Değerli Tut Pekmezi Mensupları,

Hepinizi içten duygularıyla selamlıyorum. Bir yıla yakın bir süredir Tut Pekmezi sayesinde, sizlerin yanındaymışım gibi hissettim kendimi.

Zaman kıtlığı sizlere ancak şimdi ulaşma fırsatı verdi. Biraraya gelip, yabancı bir ülkede göçmen olarak yaşamın verdiği zorlukları kısmen de olsa azaltmaya çalışmanız gerçekten kıvanç verici.

Derneğimize ve onun sesi olan dergimize şimdiye kadar bir emeğim geçmediği için eleştirme hakkını kendimde bulmuyorum. Zaten eleştirilecek bir şey de görmüyorum. Derginizin ilçemizle iletişim kurması, ekonomik zorluklar çeken öğrencilere karşılıksız burs vermesi kıvanç verici bir girişim. Derginiz Tut Pekmezi, Tutlunun dünyasına çok güzel hitap ediyor. İsviçre'ye ilk gelen Tutlularla yapılan söyleşiler, "Tutçası Türkçesi" adı altında güncelleştirilen dil konusu vs.. gerçekten kayda değer çalışmalar.

Ben de bu mektubumla az çok katkıda bulunmak istedim Tut Pekmezi'ne. O nedenle Kamil Karakuş ve H.Ali Turan'ın kelime çalışmalarına benzer bazı notlarımı yolluyorum. Bu kelimelerin bazıları daha önceden yayımlanmış olabilir. Gözden geçirilerek seçme yapılırsa sevinirim.

Gönderdiğim notlardan istediğinizi dergiye koyabilir veya kısmen değişiklikler yapabilirsiniz. Böyle bir hakkınız olduğunu biliyor ve saygı duyuyorum.

Hepinize selem
Abizer Hoca

Tut'un Hasanları

1- Çobanasan	7- Şepilasan	13- Topasan
2- Nacarasan	8- Mancasan	14- Hirasın
3- Patasan	9- Garasan	15- Mıstığın Hasanı
4- Hantasan	10- Mitilasan	16- Gara Şihın Hasanı
5- Çakalasan	11- Hantasan 2	
6- Kelasan	12- Yetimasan	

Tutçası... Türkçesi...

Aristak	: Eski evlerde kapı üstü
Ağartı	: Süt mayalamak için sulandırılmış yoğurt
Adeli	: Oynak, cilveli kadın
Bayak	: Demin, az önce, biraz evvel
Bibi	: Hala
Bilkımak	: Meyvenin çürüme derecesinde yumuşaması
Cağ	: Örgü şişi
Çirgimek	: Allerji olmak (Allerjinin Türkçesi çirgimek mi yoksa?)
Depik	: (Demiye hacet yok)
Dikdeyin	: (Demiye hacet yok)
Elleham	: Bana öyle geliyor ki..
Evsme	: Tahılı kalbur ya da tepside sap ve samandan ayırma işlemi
Garakmak	: Yapmayı göze alamamak
Gırtarmak	: Bakımsızlıktan zayıf düşmek
Guşgana	: Bir çeşit kazan
Guzlacı	: Hamile
Guzlamak	: Doğurmak
Haphap	: Ağaç terlik
Hasek	: Tam olgunlaşmamış, olgunlaşmamış dut tanesi
Homça	: Kesilmiş ağacın kurumuş, odunlaşmış kök kısmı
Müzevir	: Muhbir, fesat
Müzevirlemek	: Muhbirlemek
Örc	: (Demiye hacet yok)
Seyim	: Hisse, pay
Sokum	: Lokma
Sıtara	: İtibar, değer
Süngel	: Kuş lastiği
Şavkıl	: Kuş yakalamak için yapılan tuzak
Tatarhamı	: Henüz olgunlaşmamış dut tanesi, dut çağlası
Teberik	: Hatura eşya
Tesmekeri	: Abuk sabuk, saçma sapan, tuhaf
Toş	: Kir, pasak
Zıbarmak	: Pisipisine, kötü bir şekilde ölmek

Abuzer Demir

Horuz Hebip

Babamın dedesinin horuz taklidi...

Babamın dedesi daha çocukken oyun sırasında falan horuz gibi sesler çıkarırmış. Bundan dolayı herkes onu 'horuz' diye çağırırmış. "Horuz beri, horuz öte!" derken bizimkilerin adı kalmış Horuz.

Babam ve amcam gibi biz çocuklar da horuz lakabıyla anlıyoruz. Esas soyadımız **Ünal**.

Benden önce dört kardeşim doğmuş ve yaşamamışlar. 1949'da ben doğmuşum. Ben de ölmüyeyim diye yedi adak adamışlar. Her yıl **Havutlu Ziyareti**'ne gidilir ve o adaklar kurban edilirdi. Benden sonra bir erkek ve bir kız kardeşim daha oldu.

Çocukluğum köyde geçti. Yazın Çanakçı'da kışın da köyde otururduk. Babam Mersin'de çalışırdı. Kışın bir-iki ay yanımızda kalır, sonra çalışmaya giderdi. Yani bir ay köydeyse beş ay dışarıydı. O günün şartlarında kimseye muhtaç değildik; kendi yağımızla kavruluyorduk.

Köyde ilkokulu bitirdim. O zamanlar sadece ilkokul vardı köyde. Başka okullara devam etmek için dışarı gitmek gerekiyordu. Bu ise masraf demektir. O masrafı karşılayacak güç de olmadığımızdan okul hayatı orada kalıyordu.

Baharda çapa, güzün pamuk...

Biraz büyüdükten sonra Adana'ya çalışmaya, özellikle Kilise Köyü'ne ve Çaputçu'ya giderdik. Babam ırgat götürürdü. İlkbaharda pamuk çapalamaya, güzün de pamuk toplama-ya giderdik. Pamuklar toplanıp ırgat gittikten sonra biz, bir de başak toplamak için kalırdık.

Çelet bir çocuktum...

Çocukluğumda ve gençliğimde ele avuca sığmazdım. Kavga etmediğim gün olmazdı. Bu yüzden babam bana çok kızardı. Elbette babam haklıydı kızmakta. O yüzden ben de babama karşı sesimi çıkartmaz ama, yine bildiğimi yapardım.

1965'te evlendim. Dört yıl sonra 1969'da da askere gittim.

Askerden geldikten sonra da önceki durum üç aşığı beş yukarı devam etti. Dört-beş ay sonra babam bana, "İstersen bir de yurt dışını dene!" diyerek on bir bin Lira para verdi.

5 Şubat 1972'de Zürih'e...

Babamın verdiği paranın bir kısmını pasaport masrafı, bir kısmını da yol harçlığı yapı-

rak İstanbul'dan uçakla Zürih'e geldim. Yanımda **Arebağa'nın oğlu Mistik** vardı. Havaalından bir taksiye bindik ve doğru rahmetli **Ahmet Efendi'nin Halil'ine** gittik.

Sonra **Hotel Hirschen**'de üç günlüğüne bir oda kiraladık. Biz otelde kaldığımız süre içinde yanımıza **Hiroş** geldi. Bir domuz çiftliğinde iş olduğumu, çalışıp çalışmayacağımızı sordu. Yol arkadaşım Mistik, çalışmayacağımı söyledi. Aslında onun çalışmasını istiyordum. Çünkü çoluğu-çocuğu vardı. Bende daha o dert yoktu. Zeynep, ben geldikten iki ay sonra doğdu.

Ağzımı mendille bağlıyordum...

Mistik işe yanaşmayınca ben başladım çalışmaya. Domuz çiftliği Zürih'e yakın, Uettikon am See adında bir yerdedi. Orada üç ay çalıştım. Domuz çiftliğinin nasıl koktuğunu orada çalışmayan bilemez. Hergün işe başlarken ağzımı burnumu bir mendille bağlardım. Bu hareketime çiflik sahipleri katıla katıla güler, bir şeyler söylerlerdi. Sonradan anladığıma göre: "Doktor ameliyata başladı!" derlermiş.

Üç ay çalıştıktan sonra polis durumu fark etmiş ve çiftlik sahibine kaçak işçi çalıştırmayacağını, ya beni bu şekilde çalıştırmamasını ya da çalışma izni almasını söylemiş.

Çiftlik sahipleri çok iyi insanlardı. Polise, benim için başka bir iş arayacaklarını, ama iş buluncaya kadar da yanlarında kalacağımı söylemişler. Tabii başladık iş aramaya. Bir yandan ben, bir yandanda çiftlik sahibi iş arıyoruz.

İki sene kaçak...

Çok geçmeden Zürih'te bir inşaatta iş buldum. Hotel Hirschen'den de yer ayırttım. Otelde kalır, inşaatta da çalışırdım. İki sene öyle kaçak çalıştım. Sonra trenle izine gittim. İki ay falan izin yaptıktan sonra rahmetli Nuri ve eniştem Haydar Ramazan ile tekrar geldik. O zamanlar gelip gitmek o kadar zor değildi.

Yine Zürih'e geldik. Ramazan'a bir otelde, Nuriye'de bir çiftlikte iş bulduk. Ben ve Dayoğlu da bir lokantada işe başladık. İki sene de orada çalıştıktan sonra yine izine gittim ve Adana'dan bir ev aldım. İki kati müstakil bir ev. Halen de duruyor.

Bakkal dükkanı...

Bu sefer babam beni bırakmak istemedi. **"Bir bakkal dükkanı aç; başında otur; olduğun kadar olsun; ne doymaz boğazımız var!"** dedi. Bunun üzerine bir dükkan açtım, iki sene felan çalıştırdım ama, baktım ki, tek başına o iş yürümüyor. Dükkanı satım ve yine buraya geldim. **Geliş o geliş. Tarih 1976 80'de işçi oldum.**

1976'da geldikten sonra Dübendorf'ta bir lokantada dört sene kaçak çalıştım. Şefle yaptığımız bir tartışma yüzünden işten çıktım ve Horgen'da bir Yaşlılar Evi'nde iş buldum.

Ancak 1980'de çalışma ve oturma izini aldım. Bir ara bir lokanta da çalıştırdım ama, çevre ve gelip gidenler hoşuma gitmediğinden başkasına devrettim.

1988'de de çocukları getirdim. İki oğlan, bir kız. Hepsi de evlenip ayrıldılar. Biz kaldık başbaşa.

Tekrar dünyaya gelsem...

Şimdi dört vardiya bir kağıt fabrikasında çalışıyorum. Kolay olmuyor. İnsanın dışarıyla ilişkisi kesiliyor. Düşünlere bile gitmeye zaman olmuyor. Ama bu saatten sonra başka bir iş bulmak da zor.

Ama tekrar dünyaya gelsem, yine de bu memleketeye gelirim. Çünkü bir kötülük görmedim. Her taraf düzenli ve tertemiz. Son senelerde biraz durumlar değişti ama, eskiden yabancılara çok ilgi gösterirlerdi. İş yerlerinde olsun, lokantalarda olsun yabancılara uzak durmazlardı.

Bir devlet dairesinde bir işimiz olsa on dakika sürmez, biter. Hiçbir yerde kuyruk yok. Buraya geldiğime pişman değilim.

Bana para sormayacaksınız!

Elbette yıllardır çalıştım, halen de çalışıyorum. Hanım da çalıştı. Ama bana para sormayacaksınız. Çünkü çevre olduğu gibi ihtiyaçlı. Ya kendiler yardım istiyor, yahut da sen görüyorsun, kim ne ise...

Birisi benden yardım ister de, veremezsem, uyku uyuyamam; rahatsız olurum.

Ben buralıyım...

Evet ülkemiz iyi, hoş, güzel. Ama sadece bunlar yetmiyor. On sene sonra Türkiye'ye gitsem sağlık sorunumu nasıl çözeceğim. Daha şimdiden tansiyon ve şeker var. Bir çıkıyor, bir iniyor. Sinirlerim bozuk. Burada bir derdin olsa elini kolunu sallaya sallaya doktora gidiyorsun.

Ayrıca çocuklar da burada. Onlar buradayken ben orada ne yaptım. Şimdilik buralıyız ve çalışıp karnımızı doyuruyoruz.

Ben herkesi sever sayarım...

Tutuların içinde bir yerim olduğu kanaatindeyim. Çünkü ben onları sever sayarım. Ben onları sevip saydıktan sonra sanırım, onlar da bana öyledir. Eskiden karşılıklı ziyaretler daha sık olurdu. Ama zamanla biraz değişti. Gerek iş yaşantısı, gerek aile yaşantısı yüzünden gidip-gelmeler zorlaştı ve azaldı.

Mehmet Karakuş

Nerede O Eski Kurban Bayramları!..

Son senelerde bayramların kutlanması, özellikle de kurban bayramlarının kutlanması iyice tartışılır hale geldi. Üstüne lazım olan veya olmayan, gazete ve televizyonlarda bu konuyu tartışıyor. Herkes bir yanından çekiştiriyor bayramların. Umarız bayramlar ortadan kalkmaz ve aslına uygun olarak kutlanır da bayramların tadı kaçmaz.

Şubat ayında kutlanan kurban bayramı da böyle oldu. Hemen hemen herkes konuştu-tarıştı. Arada bir de eski bayramlara olan özlem

dile getirildi: **Aah nerede o eski bayramalar!..** Bu tür özlemler hemen hemen her fırsatta dile getirilir. Eski bayramların şimdikilerden daha güzel olduğu söylenir. Gerçekten daha mı güzeldi eski bayramlar, eski bayramlar nasıl kutlanıyordu?..

İsterseniz, hem eski bayramları yaşayanların anılarını tazelemek, hem de şimdiki bayramlarla bir karşılaştırma yapabilmek için, eski bayramların nasıl kutlandığını **Ali Gündoğdu' ya (nam-ı diğer Ombaşı Ali)** soralım.

Ali Abi, Tut'ta eski kurban bayramları nasıl kutlanırdı? Yani kırk-elli yıl önce, senin çocukluğunda nasıldı kurban bayramları? Sen bir çocuk olarak ne yapardın, Tutlular ne yapardı kurban bayramlarında?

Biz bol bol şeker toplardık. Adamaklı büyük bir çocuk olduğum halde fistan giyinirdim. O zamanlar hemen hemen bütün çocuklar fistan giyinirdi. Önceleri o fistanların iki cebini de şekerle doldururduk. Sonradan naylon torbalar çıktı. Ceplerimiz kirlenmesin, hem de daha çok şeker toplayabilelim diye o torbalara doldururduk şekerleri. Hele bir kağıtlı ve sütlü şeker vardı ki; çok tatlıydı; sanki ağzımızda erirdi. O şekeri çok severdim. Ev ev doluşır şeker toplardık. Büyüklerin ellerini öperdik. Parası olan akrabamız otuzar-kırkar-ellişer kuruş para verirlerdi. Bazıları da bize sigara verirdi. İşte bir de bu sigaralara çok sevinirdik.

Bayramcılık, yeni birşeyler alınmaz mıydı?

Alınmazdı. Ama hem herkes alamazdı, hem de alınan bayramcılık küçük bir şey olurdu: Bir çift çorap, bir mendil, belki bir çift ayakkabı... Ama yine de dünyalar bizim olurdu sevincimizden.

Ya topladığınız-biriktirdiğiniz paralar?

Onları da hemen harcardık. Ya yine şeker falan alırdık. Ya tapa dabancasına verirdik. Yani paraları da çok bekletmezdik.

Peki, siz çocuklar büyüklerin ellerini öperek bayramlarını kutladınız. Ya büyükler nasıl bayramlaşırlardı?

Çocuklar gibi büyükler de "bayramınız mübarek olsun!" der ve kendi büyüklerinin ellerini öperlerdi. Gerçi bazı çocuklar da "Bayramınız mübarek olsun" diyemez, "Bayrağınız bayrak olsun" derdi. Yaşıt olanlar da tokalaşır-sarılırlardı. Şimdiki gibi herkesin şapur-şapur öpüşmesi sonradan çıktı.

Yani çocuklar gibi büyükler de mi ev ev gezerdi, nerede-nasıl bayramlaşırlardı?

Bayram namazından çıktıktan sonra camî önünde, sokakta eve gelirken bayramlaşırdı büyükler. Sonra da ailenin büyüğü evde kalır, diğer gençler ve orta yaşlılar da onları ziyaret eder bayramlarını kutlardı.

Peki kadınlar ne yapardı, onlar da ev ev dolaşır mıydı?

Yok. Onlar erkekler gibi dolaşmaz evin işlerine, gelene-gidene bakarlardı. Bayramın son günlerinde gelen-giden azalınca veya kalmayınca kadınlar da başka kadınlarla beraber başka kadınları, çoğunlukla da akrabaları ziyaret ederlerdi.

Abi, bir de bayramlarda barışmaktan falan söz ediliyor. Bu konuda ne diyeceksin?

Evet evet. Öyle bazı ufak-tefek olaylar yüzünden küskün olanlar olurdu. O küskün olan insanların akraba veya arkadaşları, "Bayram gününde küskünlük olamaz!" diyerek küskünleri barıştırırlardı.

Ayrıca kurban namazından sonra mezarlığa gidilir, dualar edilir; bir bakıma vefat etmiş olanların da ruhları hoş tutulurdu.

Peki kurbanlardan hiç söz etmedin. Kurbanlar nasıl ve nerede kesilirdi, kimler kurban keserdi, kurban etleri ne yapılırdı?

O zamanlar, yani benim çocukluğumda, 1955-60'larda Tut büyük bir yer değildi. Üç-dört yüz hanelik bir köydü. Kurban kesebilen de otuz kişiyi bulmazdı. Bizim davranmamız olduğu halde bile kurban kesemezdik. Kurbanı ancak gerçekten hali vakti yerinde olanlar kesebilirdi. Kurbanlar evlerin avlusunda, önünde veya açık bir tarlada veya deregözünün harığında herkesin, çoluğun-çocuğun gözleri önünde kesilirdi. Orada bulunan büyükler, "Çocuklar bakmaz!" falan derlerdi ama, biz çocuklar yine de bakardık. Eskiden deregözü diye bir pınar vardı. Suyu da bol olduğundan bütün pisliği alıp aşağılara kadar götürürdü. Kurbanları kesenler de ya az-çok kasaplıktan anlayanlar, ya da davarcılık falan dolayısıyla bir şekilde hayvan kesimini bilenler ve besleme çekebilenler olurdu. Kurban etleri kurban kesemiyen yoksul kimselere dağıtılırdı. Kurban eti yedi paya bölünür, iyi bir payı (çoğunlukla but) eve bırakılır, gerisi de yakın akrabalara ve komşulara verilir. Her ne kadar da herkese eşit verilmeye çalışılsa da, bazı çok yakın olanlara etin iyisini ve çoğu verilir. Oğlu nişanlı olan aileler etin iyisini ve çoğunu kız evine salardı.

Ama hangi hayvanlar kurban edilirdi? Örneğin kümes hayvanları, oğlaklar, kuzular kurban edilir miydi? Deriler ne yapılırdı, bu günkü gibi tartışması olur muydu? Kadınlar da kurban keser miydi?

Yok yok. Kadınlar kurban kesmezdi. Neden olduğunu ben de bilmiyorum. Kümes hayvanları gibi yaşamamış küçük ve büyükbaş hayvanlar da kurban olarak kesilmezdi. Onlar ancak **adağ** olarak kesilirlerdi. Mesela bir kadın; "Oğlum askerden sağ-salim dönerse bir oğlak kurban olsun" der ve oğlu gelince de bir oğlak kurban ederdi. Yoksa bayramda kurban olarak kesilmez. Koyun-keçi gibi hayvanlar bir kişi için, diğer büyük baş hayvanlar da yaşına ve büyüklüğüne göre üç-beş veya yedi seyim (kişi-pay) olarak kesilirdi. Deri tantanası falan da olmazdı. Zaten çok deri de olmazdı. Olanları da **Kör Kadın**, kasap olduğundan dolayı bedava toplar, kendi derileriyle beraber Antep'te satardı. Daha doğrusu; satarmış. Ben büyüklerimden öyle duyardım.

Peki etler dağılıyordu. Ya ciğer, bağırsak gibi iç organlar ile kelle ve paçalar ne yapılıyordu?

Ciğer hemen o gün, daha kurban eti paylaşılırken doğranır ve bol soğanla kavurular hemen yenirdi ve çok ta tatlı olurdu. Diğer iç aletler ile kelle-paça da kurban payı sayılmazdı. Ama yine de atılmaz, onlar da bir kaç yoksula verilir.

Son bir soru daha: Elbette şeker toplamının ve kurban kesmenin dışında da başka etkinlikler vardır. Örneğin Bayram hazırlığı ve bayram yemekleri gibi...

Tabii tabii. Günler öncesinden başlardı hazırlıklar. Evler temizlenir, evin eşyaları yıkanır-temizlenirdi. Eğer bayram yaz ayına denk gelmişse bostan evleri sivanır-çarpılanırdı. Sıva ve badana mis gibi kokardı. Sekiler temizlenir, çul-kilim ve minderler serilir yastıklar konurdu. Evlerin önleri, avlular süpürülürdü. Elbette özel yemekler de yapılırdı mevsimine göre. Döğme aşı, pilav, cacık, nohut ve fasulye yahması, basalla, hatta bazı evlerde içli köfte bile olurdu.

Herkes en yeni ve temiz elbiselerini giyinirdi. Ortalıkta bir hareketlilik-canlılık olurdu. Yani farklı bir gün olduğu herşeyden belli olurdu.

Bu gün televizyonlarda ve gazetelerde gördüklerimiz bayramdan başka herşeye benziyor.

Mehmet karakuş

Güldüşün

Berberin Çenesi

Adamın birisi tıraş olmak için bir berbere gitmiş. Berber, adamı koltuğa oturmuş ve başlamış konuşmaya...

Epeyce gerekli-gereksiz konuştuktan sonra adama sormuş:

-Abi saç mı, sakal mı?

Adam soruyu, "üçünüde" diye cevaplandırınca, berber şaşırır: "Anlamadım. Nasıl yani, üçüncüsü hangisi?" deyince, adam: "Saçı, sakalı bir de çeneni" demiş.

Bektaşî ile Hoca

Bektaşî ile Hoca beraber bir yolculuk yaparlarmış. Bir zaman geçtikten sonra, Hoca: "Namaz saati geldi. Ben bir namaz kıyım da sonra yola devam ederiz" der.

Bunun üzerine Bektaşî beklemeye, Hoca'da namazını kılmaya başlar. Ama Hoca'nın namazı uzadıkça uzar. Bektaşî de iyice sıkılır. Namaz biter ve Bektaşî, Hoca'ya, namazın olması gerektiğinden uzun sürdüğünü söyleyince, Hoca: "Kazaya kalmış namazlarım vardı. Onları da eda ettim" diye cevaplandırır ve yola devam ederler.

Bir süre sonra Bektaşî, namaz kılmak istediğini söyler ve bu sefer de bektaşî namaza, Hoca beklemeye başlar. Ama Bektaşî'nin namazı da bitmek bilmez. Elbet bir süre sonra Bektaşî'nin namazı biter ama, Hoca'da da sabır kalmamıştır: "Erenler, senin namaz da namazmış; maşallah epey sürdü!" deyince, Bektaşî: "Hocam, gelecek haftanın namazını da eda eyledim" karşılığını verir. Bu sefer şaşma sırası Hoca'ya gelir ve: "Nasıl olur! Gelecek haftanın namazı bugünden kılınır mı?" diye söylenir. Bektaşî sesini yükseltir, ve: "Neden olmasın! Yukardaki, senin borcunu kabul ediyor da, benim peşinimi mi kabul etmeyecek" der.

Üzüm

Orta yaşlarda bir adam, yaya olarak bir köyden bir köye gidiyormuş. Herkes bağda bahçede, tarlalarda çalışıyormuş.

Adam bir ara, bir ihtiyarın bağ diktiğini görmüş ve akıl erdirememiş ihtiyarın işine.

Adam, ihtiyara yaklaşmış ve: "Kolay gelsin amca, sen bu bağları dikiyorsun ama, üzümünü ne zaman yiyeceksin? Bağ kısmı kısa zamanda yetişmez!" demiş. İhtiyar belini doğrultmuş, yolcunun selamını aldıktan sonra: "Bak oğul, şu

karşındaki bağı görüyor musun? Onu, benim dedem çocukları için dikip yetiştirmiş. Onun yanındaki de babam bizler için dikmiş. Ben de bu bağı çocuklarım ve torunlarım için dikiyorum. Eğer, gelecek nesiller düşünülmeyp, buralara bağ dikilmeseydi, buralar bağ değil dağ olurdu. O zaman da ne kimse üzüm yiyebilir, ne de senin gibi yolcular selam verecek bir insana rastlardı buralarda!" diye adama nasihat vermiş.

Allahın Depiği

Aya ilk ayak basıldığı zamanlar, Erzurum'un bir köyünde mesele konuşulup tartışılıyormuş.

Köylüler bir türlü, aya çıktığına inanmıyor ve Amerikalıların yalan söylediklerini düşünüyörlarmış.

Her kafadan bir ses geliyormuş. Kimi köylüler ne ile çıktıklarını, kimleri nasıl, kimi köylüler de ne için aya çıktıklarını bir birlerine sorup duruyorlarmış. Yaşının birisi dayanamamış: "Allah allahğımı gösterecek; ne işiniz var burda diye bir iki depik vuracak ki; akılları başlarına gelsin!" demiş ordakilere.

Mehmet Yılmaz

Tutlunun Düğünü

Nereden nereye, önceden bizim düğünlerimiz, yaz günlerinde köyümüzün geniş bir alanında olurdu. Kış günlerinde ise her hangi tanıdığımız birinin kahvesinde yapardık. Önceden Tutlunun düğün salonu, köyün geniş bir alanı veyahut kahvenin (Restaurant) içi idi.

Tutlunun düğünü denince akla ilk gelen erkeklerin yapmış olduğu düğün gelirdi. Çünkü erkeklerle kadınlar bir arada düğün yapmazdı.

Köyümüzün geniş alanında yaptığımız düğünlerde, kadınlar da kenarlardan köşelerden düğünlere bakardı; sonra sonra kadınlar bir tarafa, erkekler bir tarafa oturmaya başladık. Daha sonra zamanla biraz daha değiştik ve düğünlerimizi, kadın erkek bir arada yapmaya başladık. Kısacası yavaş ta olsa çağ atlattık, bizlerde çağdaşlaştık.

Kış mevsiminde, erkekler kahvede düğün yaparken, bayanlarda evde evin salonunda düğün yaparlardı.

Bayanlar evde yapmış olduğu düğünleri dümbelek çalarak, leğen çalarak ritim tutarlardı. Küçük çocuklarda Analarıyla düğüne giderlerdi, uslu durma sözü verdikten sonra.

Evin salonunda yapılan bayan düğünlerinde, salonun tam ortasında dümbelek çalınır oyunlar oynanırdı. Bazılarında oynamaya kalkmazdı, kalkmak istesede naz ederdi; kız kalk oynasın, yok, kız kalk, yok ben oynamayı bilmem, neyse birisi kolundan tutar kız kalksana kele der ve nazlananda sonunda kalkar oynamaya, küçük çocuklarda Anasının dizinin dibinde oturur uslu seyredir.

Birde düğünlerimizde sıkılan silahlar ve boş mermi kovanları, önceleri iyi kötü her aile reisinin bir tabancası olurdu, bu tabancalarda düğünlerde iş başında olurdu.

Açlıktan ağzı koksada dışarıya karşıya tok görünmeye özen gösterilirdi. Düğünlerde sıkılan silahlar çocuklarında çok hoşuna giderdi, sebebi boş mermi kovanları toplamaya çalışılırdı. Bu arada çok heyecanlanırdık, bazanda korkardık.

Heyecan ve neşeyi, ürkmeyi ve korkmayı bir arada yaşardık. Çünkü sıkılan silahlar, evlerin damlarında, süyüklerde seyredenler için vurulma korkusu yaratırdı.

Önceden düğünlerimizin genel müziği Davul ve Zurna idi. Davul güm güm vurdukça, başaranlar yalnız oynardı ve topluca halaylar çekilirdi.

Önceden sayılır birisi oynarsa üzerine paralar takılırdı, zamanlarda oynayan herkese para atılmaya başlandı.

Davul güm güm gümleyip, Zurna dertli dertli öttükçe, eli kulağa atıp uzun hava söyleyenlerde olurdu.

Gelin almaya, damat evi büyük bir kalabalıkla (gelin alayı) gider ve gelini damat evine At'la getirilirdi, veyahut taksi ile. Gelin alayı köyün içini dolaşır damat evine girerken, gelinin başına şekerler ve bozuk paralar atılır, çocuklarda, şeker ve para kapmak için birbirleriyle kıyasıya mücadele ederlerdi.

Damat, damat tıraşı olur, çiğköfteler yuğurulur, akşamda damat ve sağdıç ortada durur takı takılırdı. Ya şimdi nasıl?

Tutlunun burada (isviçrede) yapmış olduğu düğünlerde önceki gibi kalmadı ve değişti. Genel anlamda perspektifi aynı olsada, şimdi daha güzel düğün salonu, daha güzel ve modern müzisyenler ve daha güzel orkestra ile düğün yapıyoruz.

Düğünlerimiz daha çeşitli ve zengin oluyor. yalnız uzun hava, halay, halk müziği ile yetinmiyoruz. Sünnet ve evlilik düğünlerimizi, pop müzikle, özgün modern müzikle, sanat müziğiyle, danslarla ve oyun havalarıyla zenginleştiriyoruz güzelleştiriyoruz diyorum.

Mustafa Yoğurtçu

TYD Tüzüğünden Dört Madde

- * Amaç, Tut İlçesi'nin güzelleştirilmesine ve Tutluların genelinin kullanımına yönelik yatırımlar ve yardımlar yapmak.
- * İsviçre'de yaşayan Tutluların yukarıdaki amaç yönünde birliğini sağlamak.
- * Senelik ödenti her üye için 100 Franktır.
- * Genel Kurul'a 30 gün kala üyelik başvuruları dondurulur, üyelik ödentisi alınmaz. Genel Kurul'un 30 gün öncesine dek ödentilerini ödemeyenler Genel Kurul'a katılamazlar.

Tutlular Yardımlaşma Derneği Üye Listesi

1- Ali Gündoğdu	29- Kamil Dontaş
2- Saniye Gündoğdu	30- Emine Dontaş
3- Remzi Gündoğdu	31- Kenan Dontaş
4- Nejla Gündoğdu	32- Türkes Öncebe
5- Ayhan Gündoğdu	33- Salih Okyay
6- Mehmet Ertok	34- Hüseyin Arslantaş
7- Ahmet Sonkur	35- Seydi Gürbüz
8- Mustafa Karakuş	36- Zeynep Sevilmiş
9- Mehmet Karakuş	37- Orhan Kızgın
10- Fatma Karakuş	38- Ahmet Kızgın
11- İlyas Karakuş	39- Mahmut Karakaplan
12- Sema Karakuş	40- Recai Aytekin
13- Mehmet Yılmaz	41- Metin Yılmaz
14- Yurdagül Yılmaz	42- İrfan Kurşun
15- Fatma Temel	43- Akın Acar
16- Kamil Karakuş	44- Mahmut Sarıcı
17- Latif Karakuş	45- Mahmut Kılıç
18- Mustafa Yoğurtçu	46- Ramazan Özdoğan
19- Nevin Yoğurtçu	47- Habip Ünal
20- Mahmut Yoğurtçu	48- Habip Orhan
21- Celal Alan	49- Mehmet Gönül
22- İsrail Alan	50- Mahmut Sarıcı
23- Nevzat Oğul	51- Ali Aşar
24- Murat Oğul	52- Yılmaz Abacı
25- Yasin Duygun	53- Mehmet Ali Göçümcü
26- Mehmet Çoban	54- Mehmet Ali Altun
28- Mustafa Yıldırım	55-

Derneğimizin değerli üyelerine teşekkür ediyor, sağlık, başarı ve mutluluklar diliyoruz.

Tutlular Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu

Tutlular Eğlence Gecesi'nde bir Palyaço: Çocuklar da, yetişkinler de gülüyor...

Tutlular Eğlence Gecesi: Felekten çalınan bir gün!..

Tutlular Eğlence Gecesi: Birlik, dayanışma ve paylaşım...

İşte Bir Bahar Daha

İşte bir bahar daha
İzinde olmalı insan
Gezintiye çıkmalı akşam üstü
Memeleri yoksul torbası gibi sallanan
yorgun inekler ve koyunlar geçmeli yol boyu
Ürkek, terli katırlar ve bezgin eşekler geçmeli yanımızdan
yüklerinden kurtulmak istencesine
Bir traktör gürültüsü yitip gitmeli havada
Mazot kokusu genzinizi yakmalı

İşte bir bahar daha
İzinde olmalı insan
Gezintiye çıkmalı akşam üstü
Kavrulmuş soğan
Turfanda cacık
Taze ekmeğin kokusu dağılmalı evlerden
Türküler taşmalı radyolardan yol boyu

İşte bir bahar daha
İzinde olmalı insan
Gezintiye çıkmalı akşam üstü
Okulların paydos zili çalmalı
Koşuşturup bağışmalı çocuklar yol boyu
kuzu kuzu, oğlak oğlak
Bir baba çocuğuna ekmeğin parasını vermeli
okşamalı saçını

İşte bir bahar daha
İzinde olmalı insan
İşte bir bahar daha
Çocuk olmalı insan

Mehmet Karkuş

Tutlular Yardımlaşma Derneği
Postfach 570 / 8952 Schlieren / İsviçre